

Затверджено
рішенням наукової ради НФДУ
(протокол № 9 від 26 лютого 2026 року)

Порядок застосування Національним фондом досліджень України заходів впливу до грантоотримувачів або юридичних осіб (підприємств, установ, організацій, закладів вищої освіти), що зобов'язалися забезпечити проведення наукових досліджень і розробок, передбачених науковими проєктами

1. Загальні положення

Пунктом 35 Порядку конкурсного відбору та фінансування проєктів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1170, передбачено застосування Національним фондом досліджень України (далі – Фонд) заходів впливу до грантоотримувачів у разі порушення умов договору про надання грантової підтримки. Водночас чинне законодавство не містить переліку таких заходів та не деталізує порядок їх застосування залежно від характеру порушень.

З метою забезпечення єдиного, прозорого та передбачуваного підходу до реагування на порушення умов договорів про надання грантової підтримки Фондом розроблено окремий документ, який визначає систему заходів впливу та орієнтовну типологію порушень умов договору про надання грантової підтримки (далі – договір), які не є порушеннями істотних умов договору.

2. Мета та завдання документа

Метою документа є:

- забезпечити належне виконання умов договорів;
- уніфікувати підходи Фонду до реагування на порушення умов договорів у випадках, якщо такі умови не є істотними;
- запобігати довільному або непропорційному застосуванню заходів впливу;

- підвищити прозорість та передбачуваність рішень наукової ради Фонду для грантоотримувачів або юридичних осіб (підприємств, установ, організацій, закладів вищої освіти), що зобов'язалися забезпечити проведення наукових досліджень і розробок, передбачених науковими проєктами (далі – юридичні особи).

Документ не встановлює нових видів юридичної відповідальності та не замінює механізмів, передбачених законодавством України, а має управлінський і коригувальний характер.

3. Обґрунтування встановлення рівнів заходів впливу

Практика контролю за реалізацією грантових проєктів за рахунок грантової підтримки Фонду свідчить, що значна частина порушень має процедурний, організаційний або комунікаційний характер, не є порушеннями істотних умов договорів і не завжди потребує припинення надання грантової підтримки чи повернення коштів. Водночас відсутність реагування на такі порушення може призводити до системних ризиків, зниження якості реалізації проєктів, порушення строків їх реалізації та порушення принципів доброчесності.

У зв'язку з цим, документом:

- передбачено градацію рівнів суворості заходів впливу (I–III рівні);
- закріплено принцип послідовності та пропорційності їх застосування;
- визначено можливість посилення заходів у разі систематичних, грубих або умисних порушень, навіть якщо кожне окреме порушення не є істотним.

Такий підхід відповідає загальним принципам адміністративного права та юридичній практиці щодо оцінки поведінки суб'єкта у сукупності.

4. Орієнтовний перелік типів порушень, які не відносяться до порушень істотних умов договорів

Цим розділом документа визначено орієнтовний перелік типів порушень, які за загальним правилом не потребують припинення надання грантової підтримки або повернення коштів. Метою формування такого переліку є:

- забезпечення однакового підходу до кваліфікації типових порушень;
- зменшення суб'єктивності у прийнятті рішень;

- підвищення правової визначеності для грантоотримувачів та юридичних осіб.

При цьому перелік не є вичерпним, а кваліфікація конкретного порушення здійснюється науковою радою Фонду з урахуванням обставин справи, (можливих) негативних наслідків, повторюваності та систематичності порушень.

Орієнтовна типологія порушень, які не відносяться до порушень істотних умов договору:

- 1) порушення термінів виконання завдань за проєктом (в тому числі в частині опублікування його результатів);
- 2) відхилення від заявлених наукових результатів (в частині індикаторів виконання проєкту);
- 3) неефективне планування або використання коштів гранту;
- 4) порушення умов договору, що стосуються комунікації;
- 5) порушення вимог до оформлення документації за договором.

5. Принципи застосування заходів впливу

Наукова рада Фонду ухвалює рішення про застосування заходів впливу з дотриманням принципів:

- пропорційності;
- прозорості;
- об'єктивності;
- обґрунтованості;
- недискримінації;
- послідовності;
- забезпечення права грантоотримувача/юридичної особи на надання пояснень.

Застосування заходів впливу не звільняє грантоотримувача або юридичну особу, від обов'язку усунути виявлені порушення та не виключає можливості застосування інших заходів відповідно до законодавства України.

6. Очікувані результати прийняття документа

Прийняття документа дозволить:

- підвищити якість управління грантовими проєктами;
- забезпечити баланс між підтримкою грантоотримувачів та захистом публічних інтересів;
- мінімізувати конфліктні ситуації та судові спори;
- підвищити рівень довіри до діяльності Фонду.

7. Заходи впливу на грантоотримувача/юридичну особу (у разі порушень умов договору, які не є істотними)

У разі порушення грантоотримувачем/юридичною особою умов договору про надання грантової підтримки, що не є істотними, наукова рада Фонду в межах здійснення контролю за виконанням договорів застосовує заходи впливу з урахуванням характеру порушень, їх повторюваності, систематичності, наслідків та ступеня ризиків в частині успішного виконання проєкту, спрямовані на забезпечення належного виконання умов договору без припинення його дії.

Заходи впливу застосовуються послідовно — від I до II та III рівня. Застосування заходів впливу наступного рівня допускається виключно у разі неусунення порушень після застосування заходів впливу попереднього рівня, крім випадків, коли характер порушення обґрунтовано потребує негайного застосування заходів впливу вищого рівня.

Заходи впливу поділяються на такі рівні:

I рівень (попереджувальний)

Може застосовуватися у разі незначних або вперше вчинених порушень, що не спричинили суттєвих перешкод у виконанні проєкту.

До заходів впливу I рівня належать:

- офіційне письмове попередження грантоотримувача/юридичної особи та керівника проєкту;
- вимога усунення порушень у визначений Фондом строк (грантоотримувачу/ юридичній особі може бути визначено строк для усунення виявлених недоліків та приведення діяльності у відповідність до умов договору);

- вимога подання уточненої або додаткової інформації (Фонд може вимагати подання уточнених або додаткових звітних матеріалів чи пояснень);
- вимога подання плану усунення порушень (compliance plan).

II рівень (обмежувальний)

Може застосовуватися у разі повторних порушень або порушень, що спричинили ризики (процедурні, фінансові чи репутаційні) щодо якості та своєчасності виконання проєкту.

До заходів впливу II рівня належать:

- офіційне письмове інформування органу управління грантоотримувача/юридичної особи щодо наявних порушень;
- запровадження заходів посиленого контролю за виконанням цього та/або інших проєктів грантоотримувача/юридичної особи;
- оприлюднення на офіційному вебсайті Фонду відомостей про грантоотримувача/юридичну особу, який/яка припустився/припустилась порушень умов договору про надання грантової підтримки. Оприлюднення інформації здійснюється після надання грантоотримувачу/юридичній особі можливості представити Фонду пояснення та не є встановленням юридичної відповідальності;
- вимога щодо внесення виправлення до або відкликання публікації за результатами проєкту, якщо порушення пов'язане з її підготовкою і оприлюдненням;
- вимога щодо заміни виконавця проєкту, який спричинив відповідні порушення.

III рівень (санкційний)

Може застосовуватися у разі систематичних, грубих, свідомих або умисних порушень умов договору, які в сукупності свідчать про неналежне виконання грантоотримувачем/юридичною особою своїх зобов'язань, навіть якщо кожне окреме порушення не є істотним. Застосування заходів впливу III рівня не звільняє Фонд від обов'язку дотримання порядку розірвання договору та прийняття науковою радою рішення про повернення коштів, визначеного договором і законодавством.

До заходів впливу III рівня належать:

- внесення грантоотримувача/юридичної особи та/або наукового керівника проєкту до переліку осіб/грантоотримувачів (юридичних осіб), які допустили грубі порушення умов договору з тимчасовим обмеженням права грантоотримувача/юридичної особи та/або наукового керівника проєкту брати участь у конкурсах Фонду на визначений науковою радою Фонду строк;
- тимчасове призупинення фінансування (повністю або частково) до усунення виявлених порушень без припинення дії договору.

Застосування заходів впливу будь-якого рівня не звільняє грантоотримувача/юридичну особу від обов'язку усунути виявлені порушення та не виключає застосування фінансових, цивільно-правових, адміністративних або кримінальних заходів відповідно до законодавства.